

**Vleermuisonderzoek
Uilehorst
te Honselersdijk**

**Opdrachtgever
Gemeente Westland
te Naaldwijk**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

**Vleermuisonderzoek
Uilehorst
te Honselersdijk**

■
Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
fax 0174 – 629744
www.aquaterranova.nl
■

**Opdrachtgever
Gemeente Westland
te Naaldwijk**

Datum: 13 oktober 2014
Rapportnr: 214110/AQT 303 FF/ML
Status: definitieve rapportage

COLOFON

Titel : **Vleermuisonderzoek Uilehorst te Naaldwijk**

Opdrachtgever : **Gemeente Westland te Naaldwijk**

Contactpersoon : mw. M.C. Engelvaart

Projectteam

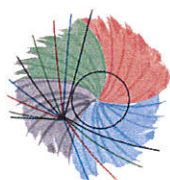
Projectmanager : ing. A.P. Wubben

Auteur : ing. M. Langstraat

Veldwerk : ing. M. Langstraat en M.H.M. Groenewegen MSc

Borging : ing. A.P. Wubben

Projectnummer : **214110**

Aqua-Terra Nova is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de branche organisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Goedkeuring projectmanager	Goedkeuring auteur
13 oktober 2014	Definitief		

© 2014 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
1 INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doelstelling	2
1.3 Leeswijzer	2
1.4 Verantwoording	2
2 WERKWIJZE	3
2.1 Inleiding	3
2.2 Projectbeschrijving	3
2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet.....	3
2.4 Inventarisatie vleermuizen.....	3
2.5 Effectbeoordeling en toetsing	3
3 PROJECT	5
3.1 Ligging projectgebied.....	5
3.2 Bestaande situatie.....	5
3.3 Beoogde situatie en werkzaamheden.....	5
4 RESULTATEN	6
4.1 Locatiebezoeken	6
4.2 Vleermuizen	6
4.2.1 <i>Waarnemingen</i>	6
4.2.2 <i>Functionaliteit projectgebied</i>	6
4.2.3 <i>Effecten op individuen</i>	7
4.2.4 <i>Effecten op de gunstige staat van instandhouding lokale populatie</i>	7
5 CONCLUSIE	8
5.1 Functionaliteit projectgebied voor vleermuizen.....	8
5.2 Toetsing.....	8
5.2.1 <i>Maatregelen om de functionaliteit van het leefgebied te behouden</i>	8
5.2.2 <i>Ontheffingaanvraag</i>	8
6 BRONVERMELDING	9
BIJLAGE 1 VIGERENDE WETGEVING	10
BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN	12

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Westland is voornemens om bestaande bebouwing aan de Uilehorst te Honselersdijk te slopen. Uit voorgaand ecologisch onderzoek⁽¹⁵⁾ is gebleken dat verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied niet uitgesloten kunnen worden. In dit onderzoek wordt de aanwezigheid van vleermuizen in het projectgebied onderzocht door Aqua-Terra Nova BV in opdracht van de gemeente Westland.

1.2 Doelstelling

Het onderzoek heeft ten doel om vast te stellen:

1. of vleermuizen in het projectgebied aanwezig zijn;
2. wat de functionaliteit van het projectgebied en omgeving is voor vleermuizen;
3. welke effecten het project heeft op de functionele leefomgeving van vleermuizen.

Vervolgens wordt aangegeven of mogelijke negatieve effecten van het project te vermijden, mitigeren, en/of te compenseren zijn en welke vervolgpprocedure benodigd is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding worden de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek beschreven. Hierna volgt hoofdstuk 2 met de werkwijze. In hoofdstuk 3 komen de resultaten van de inventarisatie aan de orde. Dit leidt in hoofdstuk 4 tot een conclusie over het voorkomen van beschermde soorten en de te nemen maatregelen. Hierna volgen de bronvermeldingen en de bijlagen met o.a. inventarisatiegegevens.

1.4 Verantwoording

Ecologisch medewerkers van Aqua-Terra Nova bv hebben ruime veldervaring in onderzoek naar vleermuizen en hebben daartoe gerichte cursussen gevolgd.

Dit onderzoek geeft een zo volledig mogelijk beeld van aangetroffen aanwezige soorten en de effecten die het project op deze soorten kan hebben. Dit dient gezien te worden vanuit het perspectief dat het onderzoek gebaseerd is op een momentopname. De waarnemingen en conclusies sluiten niet uit dat de ecologie zich op het projectgebied onvoorspelbaar ontwikkeld. Indien dit het geval is dient de initiatiefnemer hiertoe adequate maatregelen te treffen.

2 WERKWIJZE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Flora- en Faunawetgeving in het project wordt geborgd.

2.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe wordt de omvang en ligging van het projectgebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet

In de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten aangewezen. Hierbij zijn soorten ingedeeld in 3 beschermingscategorieën (tabel 1, 2 en 3) en vormen vogels een aparte categorie. Aanvullend zijn de nesten van enkele vogels jaarrond beschermd.

De bescherming van soorten is met name gericht op populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren. Zie box 1 voor de relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen.

Box 1. Relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen

Art 2 (zorgplicht); verplichting om schadelijke handelingen achterwege te laten, zoveel als redelijkerwijs gevegd kan worden;

Art. 8: verbod op het beschadigen etc. van groeiplaatsen van beschermde planten;

Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, opsporen etc. van beschermde dieren;

Art. 11: verbod op het beschadigen, verstoren etc. van verblijfplaatsen van beschermde dieren;

Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.

2.4 Inventarisatie vleermuizen

De vleermuizeninventarisatie is uitgevoerd conform het Vleermuizenprotocol⁽⁶⁾ en de Soortenstandaards voor vleermuizen^(7,8). In het protocol en de soortenstandaards is de minimale inspanning omschreven om de aan- of afwezigheid van beschermde soorten te onderzoeken. Afwijkingen van het vleermuisprotocol en soortenstandaards worden onderbouwd bij de resultaten.

De inventarisaties zijn uitgevoerd in de geschikte periode door één ervaren veldwerker met batdetector (Pettersson D240x) en opnameapparatuur. Tijdens de inventarisaties zijn waarnemingen (soort, tijdstip, locatie, gedrag etc.) en de weersomstandigheden genoteerd en zijn geluidsopnamen van vleermuizen gemaakt. Geluidsopnamen zijn met Batsound geanalyseerd. De resultaten van de inventarisaties zijn weergegeven op kaarten. Aan de hand van de resultaten is de functionaliteit van het projectgebied voor beschermde soorten beschreven en zo nodig met foto's verduidelijkt.

Omdat de activiteit van vleermuizen afhankelijk is van de weersomstandigheden en vleermuizen regelmatig verhuizen tussen verschillende verblijfplaatsen, is het noodzakelijk meerdere malen bij gunstige weersomstandigheden te inventariseren. Gunstige weersomstandigheden zijn nachten met een temperatuur van >10°C en zonder harde wind of regen.

2.5 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet en de zorgplicht.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen, hun voortplantingsplaatsen en overige vaste rust- en verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen, verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per soortgroep worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 3).

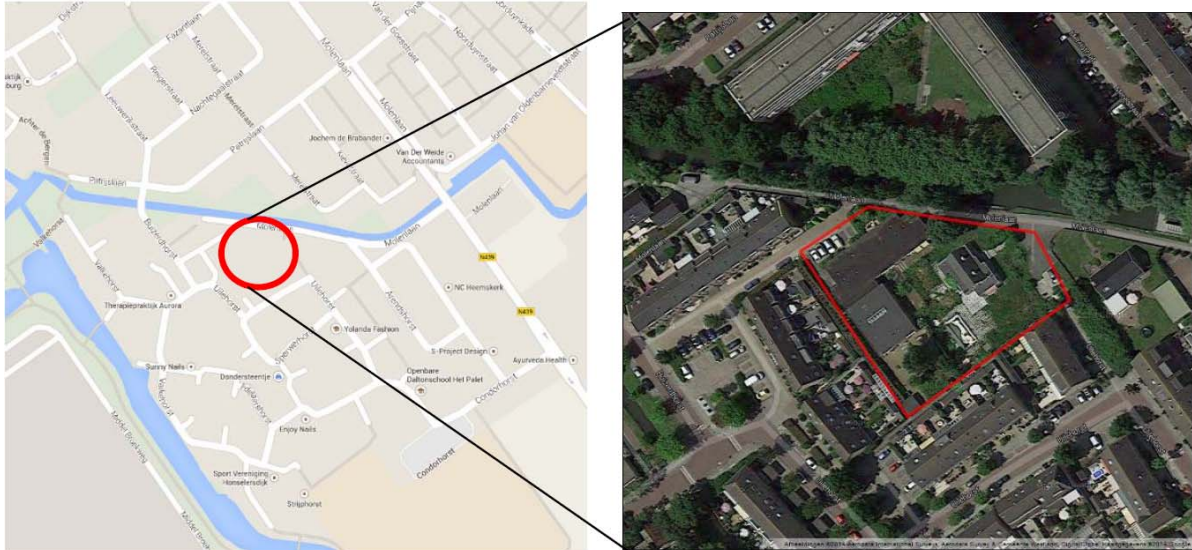
Tabel 1. Toetsingskader per beschermingscategorie

Categorie	Toetsingskader
Tabel 2 (voornamelijk wilde planten)	Conform de gedragscode dienen schadelijke effecten zoveel mogelijk voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden, waarbij speciale aandacht uitgaat voor het behoud van de plaatselijke populatie.
Tabel 3 Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Voor het verwijderen of verstoren van verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied is een ontheffing van de Flora- en Faunawet noodzakelijk.
Vogels	Verstoring of verwijdering van in gebruik zijnde nesten dient te allen tijde voorkomen te worden. Van ca. 15 vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke nesten is een ontheffing van de Flora- en Faunawet noodzakelijk.

3 PROJECT

3.1 Ligging projectgebied

Het projectgebied is gelegen aan de Uilehorst in Honselersdijk te Zuid-Holland. Zie figuur 1 voor de ligging en bijlage 2 voor de begrenzing van het projectgebied. Het projectgebied wordt begrenst door de Molenlaan aan de noordzijde van het projectgebied en de Uilehorst aan de oost, zuid en west zijde van het projectgebied.

Figuur 1. Ligging projectgebied

3.2 Bestaande situatie

Een weergave van de bestaande situatie is opgenomen in Bijlage 2. De gebiedsomschrijving is overgenomen uit de Eco-Effectscan⁽¹⁵⁾:

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 1.800 m² en is ongeveer voor de helft verhard. De verharding bestaat uit bestrating, een woning en een schoolgebouw. De woning betreft een vrijstaande tweelaagse woning met aan de gevel houten betimmering. De dakbedekking van de woning bestaat uit eternit. Het schoolgebouw betreft een eenlaags stenen gebouw met een houten aanbouw. Tussen het gebouw en de aanbouw is een smalle spleet aanwezig. De tuin tussen de woning en het schoolgebouw is verwilderd. In de tuin is een zwembad aanwezig met een laag water. De zuidoost zijde van het plangebied bestaat uit een coniferen haag. Tussen het schoolpand en de woning is een, deels overwoekerd, hekwerk aanwezig.

Het projectgebied grenst aan de noordzijde aan een doorgaande watergang.

Geschikte invliegopeningen en achterliggende potentiële verblijfplaatsen zijn aanwezig achter open stootvoegen en houten betimmering.

3.3 Beoogde situatie en werkzaamheden

In het projectgebied wordt de ontwikkeling van 12 woningen beoogd. Hiertoe zal de bestaande bebouwing en beplanting verwijderd worden, kan het gehele projectgebied vergraven worden en zal de nieuwe situatie gerealiseerd worden. De activiteitenomschrijving is overgenomen uit de Quicksan flora en fauna⁽¹⁵⁾:

Met de sloop van de bebouwing kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verstoord, beschadigd of vernietigd worden.

Deze activiteiten vormen de basis van de toetsing aan de Flora- en faunawet.

4 RESULTATEN

4.1 Locatiebezoeken

In totaal zijn 4 locatiebezoeken uitgevoerd. Zie tabel 2 voor de data en weersomstandigheden tijdens de locatiebezoeken.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden
23 juni 2014	03:15 – 05:00 uur	onbewolkt, 12°C, wind 3 Bft
10 juli 2014	21:30 – 23:30 uur	Onbewolkt, 20°C, wind 2 Bft
20 augustus 2014	22:00 – 00:00 uur	bewolkt, wisselvallig, 14°C, wind 2 Bft
9 september 2014	23.30 – 01.30 uur	Onbewolkt, 15°C, wind 4 Bft

Tabel 2. Logboek locatiebezoeken

4.2 Vleermuizen

4.2.1 Waarnemingen

De waarnemingen zijn in bijlage 2 op kaarten weergegeven. Zie tabel 3 voor een beknopt resultatenoverzicht.

Soort	Gedrag	Locatie	Aantal
Gewone dwergvleermuis	Foeragerend	Over achtertuin woning	1
		<i>Buiten projectgebied: Watergang Molenlaan</i>	2
		<i>Buiten projectgebied: Watergang Molenlaan</i>	1
		<i>Buiten projectgebied: Watergang Molenlaan</i>	2
		<i>Buiten projectgebied: Watergang Molenlaan</i>	1
	Overvliegend	Over achtertuin woning	1
		Over achtertuin woning	3
		<i>Buiten projectgebied: langs noordzijde projectgebied</i>	1
	Zwermend	<i>Buiten projectgebied: Gevel flatgebouw Merelstraat</i>	2
	Baltsend	<i>Buiten projectgebied: Gevel flatgebouw Merelstraat</i>	1
<i>Buiten projectgebied: Gevel flatgebouw Merelstraat</i>		1	
Laatvlieger	Overvliegend	Over tuin voorzijde huis	5

Tabel 3. Waarnemingen vleermuizen (*buiten projectgebied is in grijs & schuin weergegeven*)

In het projectgebied zijn 2 soorten waargenomen, de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

Tijdens het kraamseizoen zijn buiten het project gebied 2 invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen aan de blinde gevel van een flat aan de Merelstraat. In- of uitvliegende of 'aantikkende' dieren binnen de begrenzing van het projectgebied zijn niet waargenomen. Tijdens het paarseizoen zijn tevens buiten het projectgebied twee baltsroepende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Beide dieren baltsten bij de blinde gevel van dezelfde flat aan de Merelstraat. Binnen de begrenzing van het projectgebied zijn geen baltsende dieren waargenomen. Ook in- of uitvliegen of 'aantikken' binnen het projectgebied is niet waargenomen.

Binnen de begrenzing van het projectgebied is in het voorjaar boven de achtertuin van de woning één gewone dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Wel werd er bij alle veldbezoeken door één of twee gewone dwergvleermuizen gefoerageerd boven de watergang aan de Molenlaan.

Verspreid over de inventarisaties zijn incidenteel overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. In het voorjaar zijn vijf waarnemingen gedaan van overvliegende laatvliegers aan de voorzijde van het projectgebied.

4.2.2 Functionaliteit projectgebied

Binnen de begrenzing van het projectgebied zijn geen in- of uitvliegende of 'aantikkende' dieren waargenomen. Op basis van het onderzoek kan gesteld worden dat het projectgebied geen functie heeft als verblijfplaats voor vleermuizen.

Overvliegende en foeragerende dieren zijn slecht incidenteel waargenomen binnen de begrenzing van het projectgebied. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het projectgebied geen belangrijke functie heeft als foerageergebied of vliegroute voor vleermuizen.

In het voorjaar zijn twee individuen gewone dwergvleermuis invliegend waargenomen aan de gevel van een flatgebouw aan de Merelstraat (zie bijlage 2). In het najaar is aan dezelfde gevel een baltsroepend mannetje gewone dwergvleermuis waargenomen. Vermoedelijk gaat het hier om twee verblijfplaatsen van individuele mannetjes in de spouwmuur van het flatgebouw. Gezien de waarnemingen van enkele foeragerende dieren boven de naastgelegen watergang, maakt deze watergang hoogstwaarschijnlijk deel uit van hun leefomgeving. Het projectgebied heeft geen belangrijke functie voor deze twee gewone dwergvleermuizen.

4.2.3 Effecten op individuen

Met het realiseren van de nieuwbouw kunnen enkele foeragerende en overvliegende vleermuizen verstoord worden. De watergang naast het projectgebied betreft een foerageergebied voor enkele individuen. Er zijn echter voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig die als foerageergebied kunnen dienen. Er zijn geen essentiële foerageergebieden en/of vliegroutes in of langs het projectgebied aanwezig.

4.2.4 Effecten op de gunstige staat van instandhouding lokale populatie

Boven en nabij het projectgebied zijn ca. 4 gewone dwergvleermuizen en ca. 5 laatvliegers waargenomen. Vanwege het beperkte aantal waargenomen vleermuizen in het projectgebied wordt uitgesloten dat het project een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie gewone- en ruige dwergvleermuizen.

5 CONCLUSIE

5.1 Functionaliteit projectgebied voor vleermuizen

In het projectgebied aan de Uilehorst zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen of essentiële onderdelen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving aanwezig. In de gevel van een flat aan de Merelstraat aan de overzijde van de watergang zijn twee verblijfplaatsen van individuele mannetjes gewone dwergvleermuis aanwezig. Deze liggen buiten de scope van het projectgebied. De geplande werkzaamheden hebben naar verwachting geen effect op deze twee verblijfplaatsen.

In de omgeving van het projectgebied zijn geen essentiële foerageergebieden of vliegroutes aanwezig die onderdeel zijn van de functionele leefomgeving van verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving.

5.2 Toetsing

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig binnen het plangebied. Verstoring of effecten van de werkzaamheden op verblijfplaatsen zijn hiermee uitgesloten. Met het realiseren van de nieuwbouw kan een niet-essentieel foerageergebied van enkele gewone dwergvleermuizen tijdelijk verstoord worden. Omdat er voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn is er geen sprake van overtreding van de flora en faunawet.

5.2.1 *Maatregelen om de functionaliteit van het leefgebied te behouden*

Door het treffen van eenvoudige maatregelen kan verstoring van het foerageergebied voorkomen worden. In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om in de periode maart t/m oktober geen werkzaamheden uit te voeren tussen zonsondergang en zonsopkomst.

5.2.2 *Ontheffingaanvraag*

Er is geen sprake van verstoring van verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied en/of vliegroutes. Het aanvragen van een ontheffing voor de geplande werkzaamheden is niet noodzakelijk.

6 BRONVERMELDING

1. *'Flora- en faunawet'*, Ministerie van LNV, Den Haag, 2002.
2. *'Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet'*, Staatscourant, Den Haag, 2 februari 2005.
3. *'Handreiking Flora- en faunawet'*. W.R.M. van Heusden & S.J. Vreugdenhil, Dienst landelijk gebied. Oktober 2008.
4. *'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet'*, Dienst Regelingen, Ministerie van LNV, augustus 2009.
5. *'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek'*, SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2011.
6. *'Vleermuizenprotocol'*. GAN & Netwerk Groene Bureaus. 27 maart 2013.
7. *'Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis'*. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van EL&I. December 2011.
8. *'Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis'*. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van EL&I. December 2011.
9. www.zoogdiervereniging.nl
10. www.vleermuis.net
11. www.vleermuizenindestad.nl
12. www.minlnv.nl
13. *'Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008'*. K. Mostert en J. Willemsen, Stichting Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, Delft. December 2008.
14. *'Vleermuizen'*. C. Dietz *et al.*. Tirion Natuur. Utrecht, 2011.
15. *'Eco-Effectscan Uilehorst te Honselersdijk'*, 26 juni 2014., dhr. M.H.M. Groenewegen. 214110/Aqua-Terra Nova 301 FF/TG.
16. *'Gedragscode Flora- en Faunawet voor de Bouw- en Ontwikkelsector'*. Bouwend Nederland en Neprom, 20-04-2009.

BIJLAGE 1 VIGERENDE WETGEVING

Flora- en faunawet

In 2002 is de nieuwe Flora- en faunawet in werking getreden. Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet geldt voor de aangewezen beschermde soorten in heel Nederland, dus ook buiten beschermde natuurgebieden. Bij het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten wordt het 'nee, tenzij principe' gehanteerd. Dit betekent dat potentieel schadelijke handelingen per definitie verboden zijn. De schadelijke handelingen zijn opgenomen in de onderstaande verbodsbepalingen:

- Art. 8: verbod op het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daartoe opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 10: verbod op het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Art. 11: verbod op het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.
- Art. 13: verbod op planten of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, of onder zich te hebben.

Alleen onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hiertoe zal een ontheffing ex. Artikel 75 moeten worden aangevraagd. De doelstelling van de wet is om van de beschermde soorten in Nederland duurzame populaties in stand te houden. Hiertoe dient de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort gewaarborgd te worden. Indien het behoud van de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten gegarandeerd is, zo nodig door het treffen van mitigerende maatregelen, is er geen sprake van overtreding van de verbodsbepalingen. Indien hiertoe mitigerende maatregelen nodig zijn, dient aantoonbaar volgens een ecologisch werkprotocol of een goedgekeurde gedragscode gewerkt te worden. Een ontheffing zal dan niet nodig zijn.

Ontheffing Flora- en faunawet (artikel 75)

Voor overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kan ontheffing aangevraagd worden. Voorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing is dat het project geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten én mits het project een bij wet genoemd belang dient. Voor soorten die aangewezen zijn in de Vogel- of Habitatrichtlijnen dient het project aanvullende belangen te dienen. De beschermde soorten zijn in drie tabellen met verschillende beschermingsniveaus opgenomen. Vogels vallen buiten deze indeling en worden in de volgende paragraaf besproken. Voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1) geldt o.a. voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling, waardoor een ontheffing niet nodig is. Voor schaarse soorten (tabel 2) is een ontheffing niet nodig, mits gebruik gemaakt wordt van een gedragscode. Voor strikt beschermde soorten (tabel 3) zal bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig zijn. Voor alle inheemse soorten geldt daarnaast de algemene Zorgplicht, waarin gesteld wordt dat schade aan alle planten en dieren, zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden, voorkomen dient te worden.

Vogels

Van alle inheemse vogelsoorten zijn de nesten gedurende het broeden beschermd. De meeste vogels broeden in de periode 15 maart t/m 15 juli. Voor het verstoren van broedende vogels wordt in principe geen ontheffing verleend, omdat de verstoring eenvoudig voorkomen kan worden door de activiteiten buiten het broedseizoen uit te voeren. Van ca. 15 vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. Deze vogelsoorten zijn in vier categorieën ingedeeld⁽⁸⁾:

- Cat 1 betreft vogelsoorten die het nest jaarrond gebruiken als vaste verblijfplaats,
- Cat 2 betreft koloniebroeders die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 3 betreft overige vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 4 betreft vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een nest te bouwen.

Tot slot zijn de nesten van enkele vogelsoorten (uit Cat 5) alleen jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen, bijvoorbeeld als in de omgeving van een projectgebied geen of onvoldoende alternatieve geschikte nestplaatsen aangeboden worden.

Voor beschadiging of vernietiging van jaarrond beschermde vogelnesten (art. 11) kan alleen ontheffing worden verleend, indien het project een belang uit de Vogelrichtlijn dient.

Gedragscode

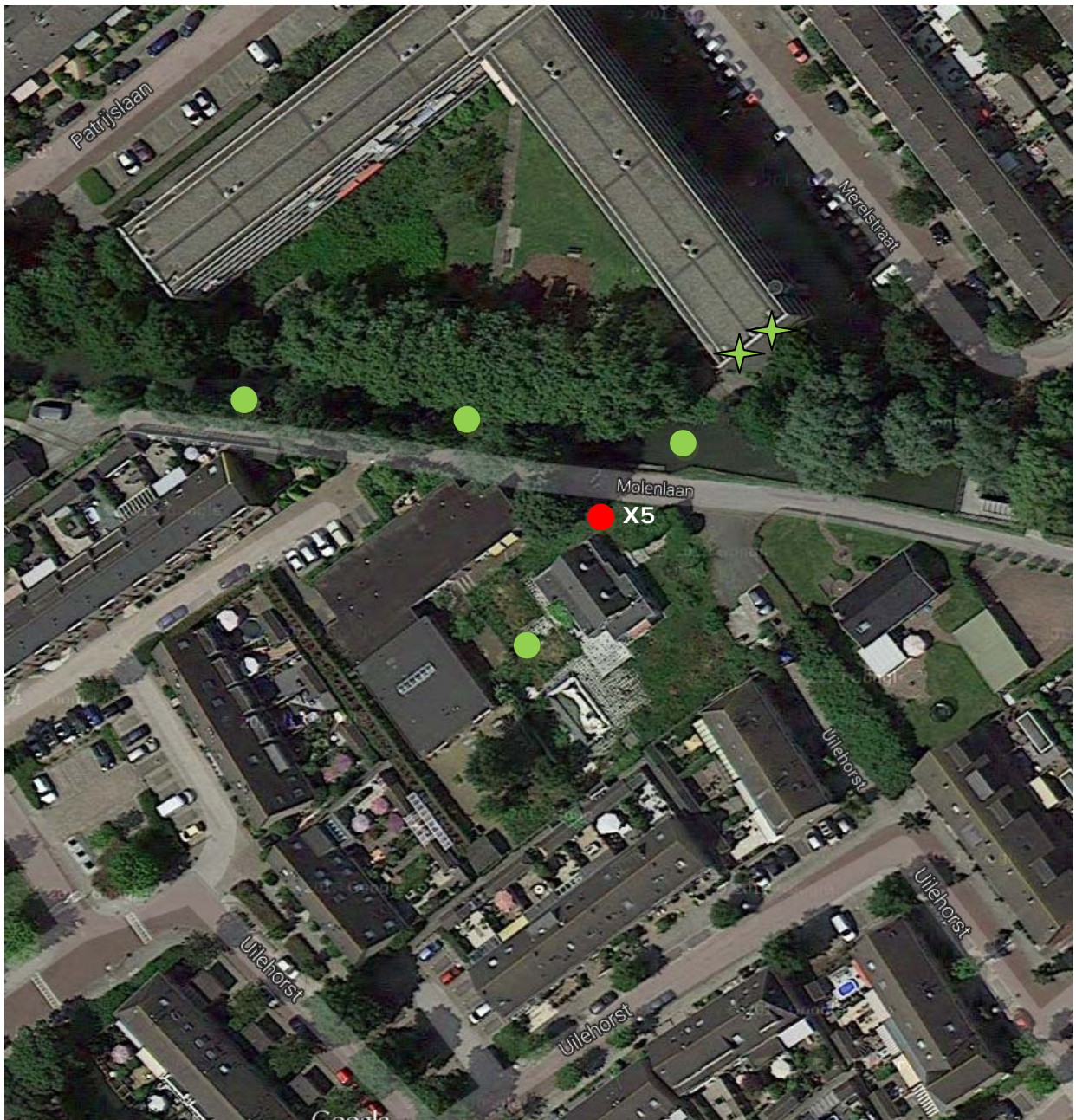
In een gedragscode beschrijft een organisatie hoe tijdens de uitvoering van werkzaamheden de schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. De gedragscode moet aangeven hoe er in de praktijk "zorgvuldig wordt gehandeld". De gedragscode kan zelf worden opgesteld en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister van EL&I. Indien men aantoonbaar werkt volgens een goedgekeurde gedragscode, hoeft men voor activiteiten in het leefgebied van soorten van tabel 2 geen ontheffing aan te vragen. Voor bestendig beheer en onderhoudswerkzaamheden in natuurbeheer, landbouw of bosbouw geldt de gedragscode ook voor soorten uit tabel 3, met uitzondering van de soorten die ook onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vallen.

Zorgplicht

Bij elk project, op elke locatie en bij elke handeling of activiteit geldt naast de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bovendien de 'zorgplicht'. Een ieder (van de projectontwikkelaar die achter zijn bureau werkt aan de opzet van een nieuw project tot aan de uitvoerende mensen op de bouwlocatie) dient zó te handelen, of juist handelingen na te laten, dat de in het wild voorkomende dieren- en plantensoorten geen of zo min mogelijk hinder ondervinden.

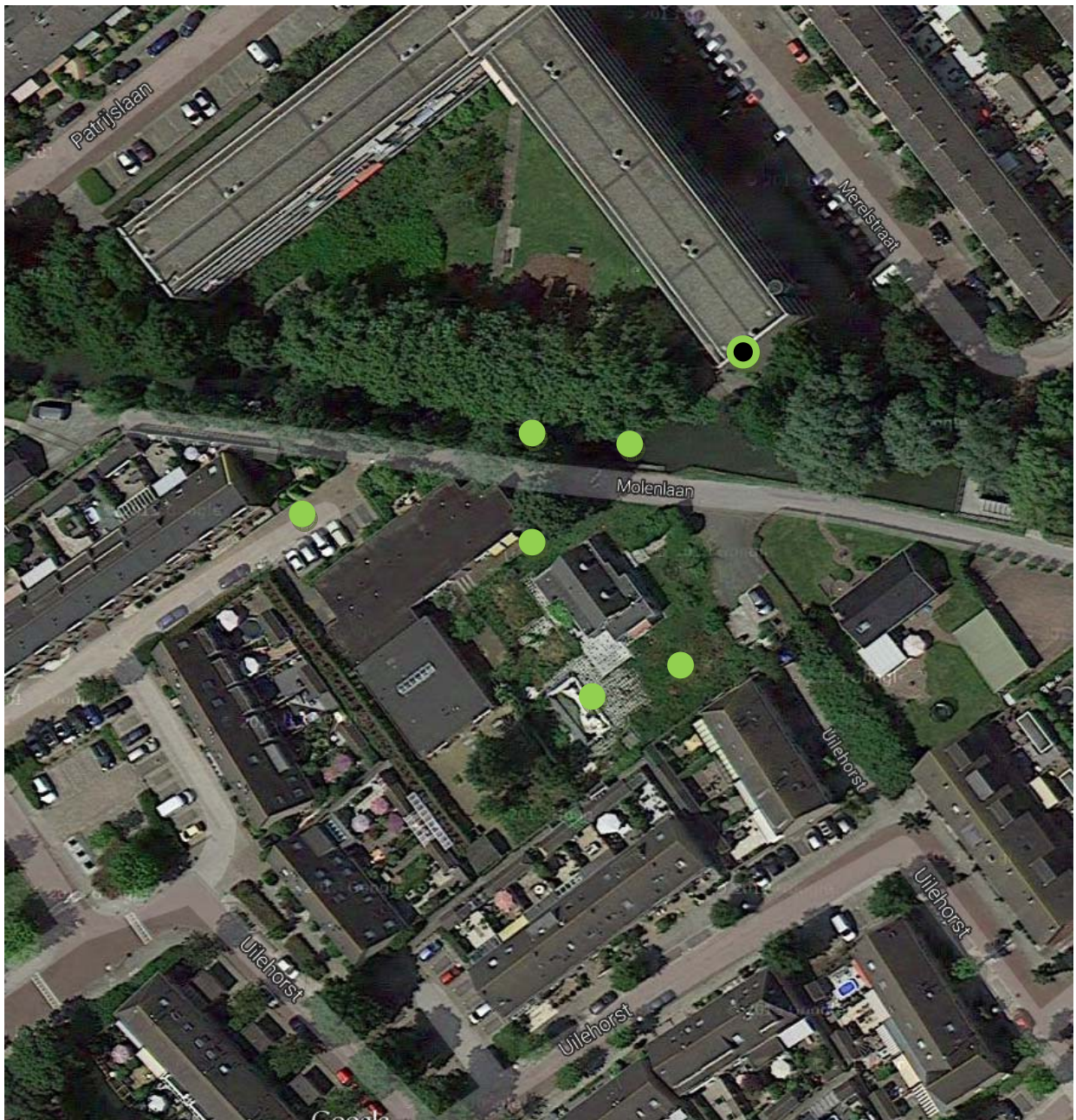
BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN

A. Geclusterde waarnemingen 23 juni en 10 juli 2014

 = Projectgebied	 = Watervleermuis
 = Gewone dwergvleermuis	 = Verblijfplaats
 = Ruige dwergvleermuis	 = Vliegroute
 = Laatvlieger	 = sociale roep / baltsroep

B. Geclusterde waarnemingen 20 augustus en 9 september 2014

 = Projectgebied	 = Watervleermuis
 = Gewone dwergvleermuis	 = Verblijfplaats
 = Ruige dwergvleermuis	 = Vliegroute
 = Laatvlieger	 = baltsroep